

SZARVASKŐ

településképi arculati kézikönyve | 2017

készült:

Szarvaskő Község Önkormányzata megbízásából
polgármester: Szabóné Balla Marianna
jegyző: Hortobágyi Szilveszter

314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet alapján

a

Lechner Lajos Tudásközpont,
Nemzeti Médiahatóság,
Bükk Nemzeti Park,
valamint az
Egri Járási Hivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatalának
adatszolgáltatása segítségével

készítette:

Hoór Kálmán - főépítész
Boros András - építész
Boros Marianna - környezetirányítási szakértő
Hoór Csilla - munkatárs
Harsányi Péter - munkatárs
Veres Tünde - munkatárs

felhasznált irodalom és adatbázisok:

Szarvaskő Település Rendezési Terve
Heves Megye Műemlékei
Heves Vármegye Községei - ifj. Reiszig Ede dr.
Tóth István – Szarvaskő
Kárpáti János – Szarvaskő történelem és természet
szarvasko.hu
openstreetmap.hu
mapire.hu
fentrol.hu
Rakonczay Zoltán: Természetvédelem. Szaktudás Kiadó Ház Budapest 2002
wikipedia.hu
bnpi.hu
egriborut.hu
Mátraalja borvidék ismertető
kaptarko.hu
Bábakalács füzetek-10 Jeles kövek
„Zöld Horizont” Bükk Nemzeti Park.
Veres Zoltán: Homokkő Birodalom Észak Magyarországon. Természet Világa 146. évfolyam.
4. szám

2017

TARTALOM

Tartalom	4
Bevezetés.....	5
Szarvaskő bemutatása	7
Örökségünk	10
Település-karakterek	31
Jó példák történeti l. karakterű településrészhez.....	38
Jó példák telepített l. átalakuló karakterű településrészhez.....	42
Jó példák üdülőházas karakterű településrészhez	46
Ajánlások, építészeti útmutató.....	49
Jó példák, sajátos építményfajták, reklámhordozók, utcanévtáblák	66

BEVEZETÉS

A településképi arculati kézikönyv a település bemutatásával az épített és természeti értékek megismertetésével, útmutatóval segíti a település fejlesztésében érdekelteket.

Észak-Magyarország, ezen belül Heves megye bővelkedik régi korok történelmi emlékeiben. Ezer év hosszú idő, mégis rohanó világunkban hajlamosak vagyunk elfelejteni mit is jelent ez az örökség. Házaink, templomaink néma tanúi ezeknek a koroknak, még akkor is, ha egy-egy település fejlődésének folytonossága a viharos történelmünknek köszönhetően többször megszakadt. Talán éppen ezért fontos olykor vallatóra fognunk szülőföldünk néma köveit. Nézzünk körül egy pillanatra! Vegyük észre rejtett értékeinket! Ne tévesszen meg minket az sem, ha az idő nyomot hagyott rajtuk. Saját történelmünket rejtik e falak, melyeket hozzáértéssel, szeretettel és hittel a mi feladatunk megőrizni, hozzáadva saját korunk értékeit.

Ez a kézikönyv ebben az értékmegőrzésben és értékteremtésben kíván segítséget nyújtani, röviden bemutatva a település épített és természeti adottságait. Az örökségünk fejezetben kiemeljük azokat az objektumokat, épületeket, műemlékeket, melyek a település önazonossága szempontjából kiemelkedő helyet foglalnak el. Az ajánlások fejezetben áttekintést nyújtunk a község különböző karakterű részeiről, valamint az útmutatóban fogalmazunk meg arról, hogy milyen építészeti eszközök révén tudjuk kedvezően befolyásolni egy-egy utca, településrész összképét. Az utolsó, jó példák fejezetben pedig olyan – a településen található – épületek, utcaképi elemek fotóit közöljük, melyeket vagy egészüket, vagy részletmegoldásait tekintve példaértékűnek tartunk. A kézikönyv csupán egy útmutató, nem helyettesítheti a döntéshozók, az építetők odafigyelését, az építészek felkészültségét, az építésben résztvevők felelősségét.

SZARVASKŐ BEMUTATÁSA

Határában szkíta és kelta vas-eszközök, késő avarkori leletek kerültek elő. Várát első ízben 1295-ben említi okleveles forrás, castrum episcopi megjelöléssel. Az egri püspöki vár itteni plébániáját az 1332 — 37. évi pápai tizedjegyzék is beilleszti felsorolásába. 1417-ben és 1438-ban Szarvaskő várának várnagyát említik az oklevelek. A Szarvaskőalja nevű kis település a XV. században már szerepel, jövedelmes vámjával együtt. 18 jobbágylakója 1558-ban semmiféle cenzust nem fizet, csupán a vámhoz vezető utat gondozza, meg dézsmát ad terményeiből. 1530-tól Horváth Ferenc várnagy tartja kezében a várat, majd 1549-ben átadja Dobó Istvánnak. A XVI. században ez a vár a központja az egri püspöki váruradalomnak. 1596-ban Eger eleste után őrsége elmenekül, a vár a törökök kezébe kerül, akik a hatvani szandzsákhöz csatolják. A törökök az egri út őrzésére 30 — 40 főnyi katonaságot tartanak a várban, egy vajda alatt. Szarvaskőalja falu a török időkben nem szerepel, határát az apátfalviak használják. 1687-ben, Eger blokádjának hírére a török elhagyja a szarvaskői várat, amely ezután visszakerül a püspökség birtokába. 1687. november 8-án a bevonuló császári tiszt jelentése szerint Szarvaskő kis váracska a hegyek és erdők között, nagyobb részt romos és puszta. 1710-ben itt élt száműzetésben Telekesy István egri püspök, amikor II. Rákóczi Ferenc oldalán való tevékenysége miatt püspöki székétől megfosztották. Az ő nevéhez fűződik Szarvaskőalja benépesítése. Tizenkét hajdúlegényét 1706 körül a falunak borsodi részén telepítette le, hároméves adómentességgel. Amikor a mentesség ideje lejárt, s a földművesmunka kellékeit is megszerezték, az adóteher elől áttelepedtek a patak másik partjára, Heves megye területére. 1710 —1720 között ismét néptelen a falu. Az 1720. évi összeírás már felsorol hat újonnan szállott jobbágyot, akik ugyan még a vár őrzése céljából települtek Szarvaskőaljára, de már jobbágymódra kezdenek élni. A falu ettől kezdve jobbágytelepüléssé vált, az egri püspökség, ill. 1804-től az egri érsekség birtokában.

Szarvaskő Község Településképi Arculati Kézikönyve 2017

Szarvaskő történelmi pillanatkép

A „kuruc” püspök

A szabadságharcban Eger városa, majd 1705-től Eger vára, Rákóczi egyik kiemelkedő központjaként fontos szerepet kapott, mely Szarvaskő életére is kihatással volt. Ehhez a korszakhoz fűződik a Szarvaskőt ismét lakókkal ellátó, Telekessy István egri püspök története. A püspök az Eger felé közeledő kuruc seregek ellen hadat gyűjtött. A várost Bercsényi generális vezetésével sikeresen bevették a kurucok, s a püspököt Cserépvárában tartották őrizetben. Az Egerbe érkező Rákóczi fejedelem meglátogatta fogságában az idős püspököt, akit meggyőztek a felkelés céljai, s egyedüli püspökként Rákóczi mellé állt, részt vett az ónodi országgyűlésen is, ahol a Habsburg család trónfosztását kimondták. Bécs természetesen leváltotta tisztségéből a „kuruc püspököt”. Telekessy 1706-ban 12 hajdújával Szarvaskőbe vonult önkéntes száműzetésbe, ahol az akkor még tűrhető állapotban lévő várban, egy kétszobás faházban lakott. Innen írta Bécsbe a császárhoz, és Rómába a pápához címzett leveleit, melyekben hivatalának ismételt betöltését szorgalmazta (levelei máig fennmaradtak). Hajdúi élelmességére vall, hogy a falu Borsod vármegyéhez tartozó részében telepedtek le, így új lakóként, öt évig adómentességet élveztek, majd mielőtt ez az idő letelt volna, átköltöztek a patak másik oldalára, a falu másik felébe, mely már Hevesújvár vármegyéhez tartozott, és ott, mint új lakók, ismét adómentességért folyamodtak. Az adóelkerülés korai, egyik fondorlatos válfaját érhetjük itt tetten. Azonban 1710-ben lakói elhagyják a falut. Telekessy István a szentszék közbenjárására visszakapta püspöki székét és haláláig, 1715-ig még nagyon sokat tett Eger és környéke felvirágoztatásáért. Rákóczi fejedelem emlékirataiban tisztelettel és szeretettel emlékezik meg róla. Feljegyzések tanúsítják, hogy a püspök halála után is végeztek kisebb renoválásokat a szarvaskői váron, és az 1730-as években még lakható volt, de a század végére már csak egyre romló állapotáról szólnak a híradások.

(Kárpáti János: Szarvaskő Történelem és Természet 50. oldal)

ÖRÖKSÉGÜNK

Ebben a fejezetben bemutatjuk a település épített és természeti értékeit

Települések épített értékei (általános áttekintés)

Az épített örökség megóvása és fenntartása az emberiséggel egyidős.

A jelentősebb építmények vagy épített környezetek védelmét napjainkban is előírások, jogszabályok határozzák meg, ezáltal is elősegítve a jövő generációk részére történő épített kulturális értékek megismerését, megőrzését.

Az épített örökségvédelem fokozatai:

Nemzetközi védelem – világörökség szintjén meghatározott építmény, vagy környezet megőrzését, nyilvántartását szabályozza.

Országos védelem – műemlékvédelem, amely az országos szinten meghatározott építmény, vagy környezet megőrzését, nyilvántartását szabályozza.

Helyi védelem - helyi, önkormányzati szinten meghatározott építmény, vagy környezet megőrzését, nyilvántartását szabályozza.

„A helyi védelem célja egy adott településnek és környezetének, az ott megtalálható értékes építészeti, táji, valamint az épített környezettel összefüggő természeti jellegzetességeknek minél hitelesebb és teljesebb megőrzése.”

Településképileg meghatározó - helyi, önkormányzati szinten, településképi szempontjából meghatározó építmény vagy környezet nyilvántartása az arculati kézikönyvben, melyek később helyi védelem alá is kerülhetnek.

A fennmaradt és védelemre méltó épületek, épített környezetek, mind történeti, mind pedig művészettörténeti szempontból jelentős értéket képviselnek, ugyanakkor az adott közösség önmeghatározásának is fontos pillérei. Fenntartásuk és méltó hasznosításuk tehát gazdasági, kulturális, végső soron településpolitikai érdek.

Nemzeti emlékhely

A nemzeti emlékhelyek történelmünk legfontosabb helyszínei, az emlékezet egyszerre szimbolikus és valóságos terei. Bár gyakran fontos építészeti alkotások, nem elsősorban műemléki szempontok alapján számítanak jelentősnek, hanem kiemelkedő történelmi szerepük miatt.

Történelmi emlékhely

A történelmi emlékhelyek az emlékezet olyan fontos helyszínei, amelyek nemzeti, felekezeti, regionális vagy kisebbségi szempontból kiemelkedőnek minősülnek. Bár gyakran fontos építészeti alkotások, nem elsősorban műemléki szempontok alapján számítanak jelentősnek, hanem kiemelkedő történelmi szerepük miatt.

Szarvaskő épített örökségei

Szarvaskői vár - műemlék

A vár a XIII. század második felében épült, s az egri püspökök tulajdonát képezte a hozzá tartozó birtokkal, falvakkal együtt.

A vár építése az 1248. utáni évtizedekre tehető. Ekkor kapott ugyanis Lampert egri püspök várépítési engedélyt IV. Béla királytól. Valószínűnek tartható, hogy a püspök egri székhelye falakkal, kapukkal való megerősítése, várrá alakítása után hamarosan hozzákezdett kisebb várainak (Cserépvár, Szarvaskő stb.) építtetéséhez. Ezeket a várakat is egy újabb tatár- betörés elhárítására, közvetve Eger védelmére építették. Éppen ezért az építtetőt Lampert egri püspök (1242 — 1275) személyében kereshetjük.

Kisméretű, szabálytalan alaprajzú, az Eger-patak szűk völgye és a mellette vezető ősi út kanyarja fölé élesen beékelődő keskeny hegygerincre épült vár, amelynek ma már csak csekély maradványai láthatók. A falu fölött magasodó szikla-gerincre épített vár romjaiból a múlt század végén még jelentős részletek álltak. Ezekből ma már csak tört felületű részletek láthatók a falu felőli sziklaoldalhoz tapadva. A megközelítőleg téglalap alakú kopár tetőn, annak északkeleti sarkánál bukkan ki az ösvény az árnyas fák sűrűjéből. Előttünk magasodik — egy sziklaárkon túl — a középkori vár egykori bejáratának csekély maradványa, a vár északkeleti sarka. Ez a részlet látható lentről a faluból is. Jobbra tekintve a hegység — amelyből a várhegy sziklagerince kiszögell — északnyugat felé tartó vonulata húzódik, melyet balról az Eger-patak völgye követ. A középkori várból alig maradt meg valami. A csekély maradvány, a felszíni részletek (sziklaárok, a tető és a sziklagerinc szintkülönbsége), az okleveles és írásos adatok egyeztetése teszi lehetővé a szarvaskői vár alaprajzi elrendezésének, méreteinek csupán vázlatos képzeletbeli rekonstrukcióját.

/forrás: Heves Megye Műemlékei/

Keresztelő Szent János Templom - műemlék

A községnek Felsőtárkány filiájaként 1732-ben már fatemploma van. A falu Eszterházy Károly egri püspök engedélyével 1767-ben ismét fából épített templomot emel, amely azonban nemsokára szűkössé vált a lakosság növekvő létszáma miatt, s állapota 1838-ra már életveszélyes -, tudjuk meg Soós Imre az egri egyházmegyei plébániák történetét áttekintő, 1985-ös munkájából. Még 1810-ben készítette el Povolni Ferenc egri építőmester annak a kicsiny, de rendkívül igényes, kupolás körtemplomnak a tervét, amelyet előzményeként tekinthetünk a később megépült, nagyobb méretű szilvásvárad körtemplomnak. Sajnos szarvaskői terve nem valósult meg, csak rajzaiban gyönyörködhetünk. Pyrker János László egri érsek a szarvaskői templom építésével Streimelwöger Mihályt, az egri főszékesegyház pallérját bízta meg.

fotó: geolink3D Kft.

A ma is látható klasszicista stílusú kőtemplom 1840-1845 között épült, Keresztelő Szt. János tiszteletére szentelték fel 1845-ben. A kőfaragó munka Benkovics Mihály és Ledek Antal, míg a főoltárkép Balkay Ferenc nevéhez fűződik. A falu nyugati részén, dombon álló, középtornyos római katolikus templom kapujához impozáns, nyolc pihenővel megszakított lépcsősor vezet. A torony alatti tér poroszsüveg boltozatos, a templom hajója és szentélye négyzetes kiképzésű, csehboltozat fedí, ablakai félkörívesek. Különlegesen szép fehérre festett, gazdag rokokó faragással ellátott főoltárát Barkóczy Ferenc egri püspök címere díszíti. Az ugyancsak rokokó, igényesen faragott, aranyozott tabernákulum a templom ékessége. Tölgyfa szószékét, padjait a klasszicista stílus jegyei jellemzik. A templom harangját Korbetsch Márk öntötte Egerben.

/forrás: Kárpáti János - Szarvaskő, Történelem és Természet/

Vizimalom – nyilvántartott műemléki érték (veszélyeztetett)

XIX. századi vízimalom Szarvaskőből É-ra a Mónosbéli út K-i oldalán az út és az Eger patak malomárka közötti területen található, az árokra merőlegesen telepített malom és lakóház, telkén gazdasági épületekkel. Valamennyi épület földszintes, nyeregtetős.

Bika istálló

(Településképileg meghatározó)

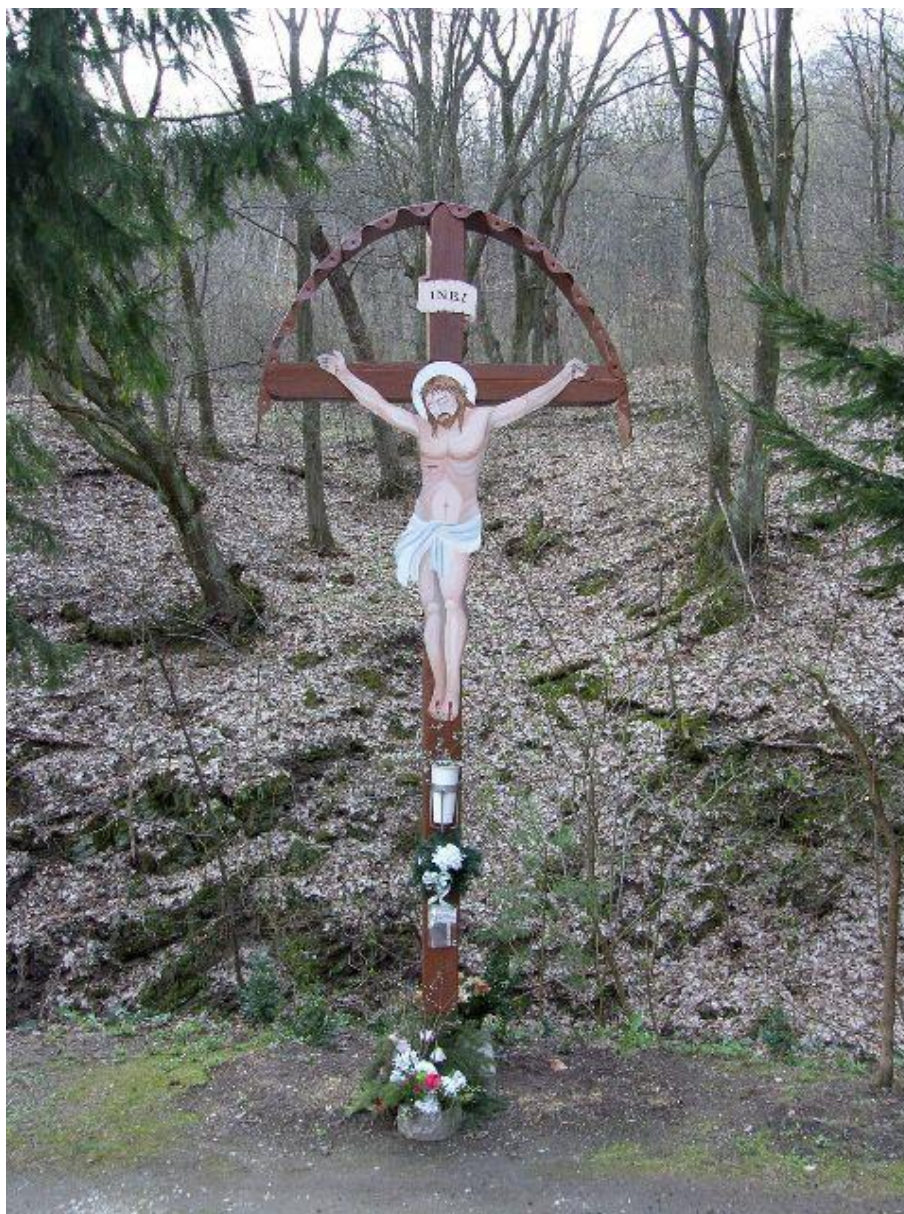
Gyöngyvirág-táró
(Településképileg meghatározó)

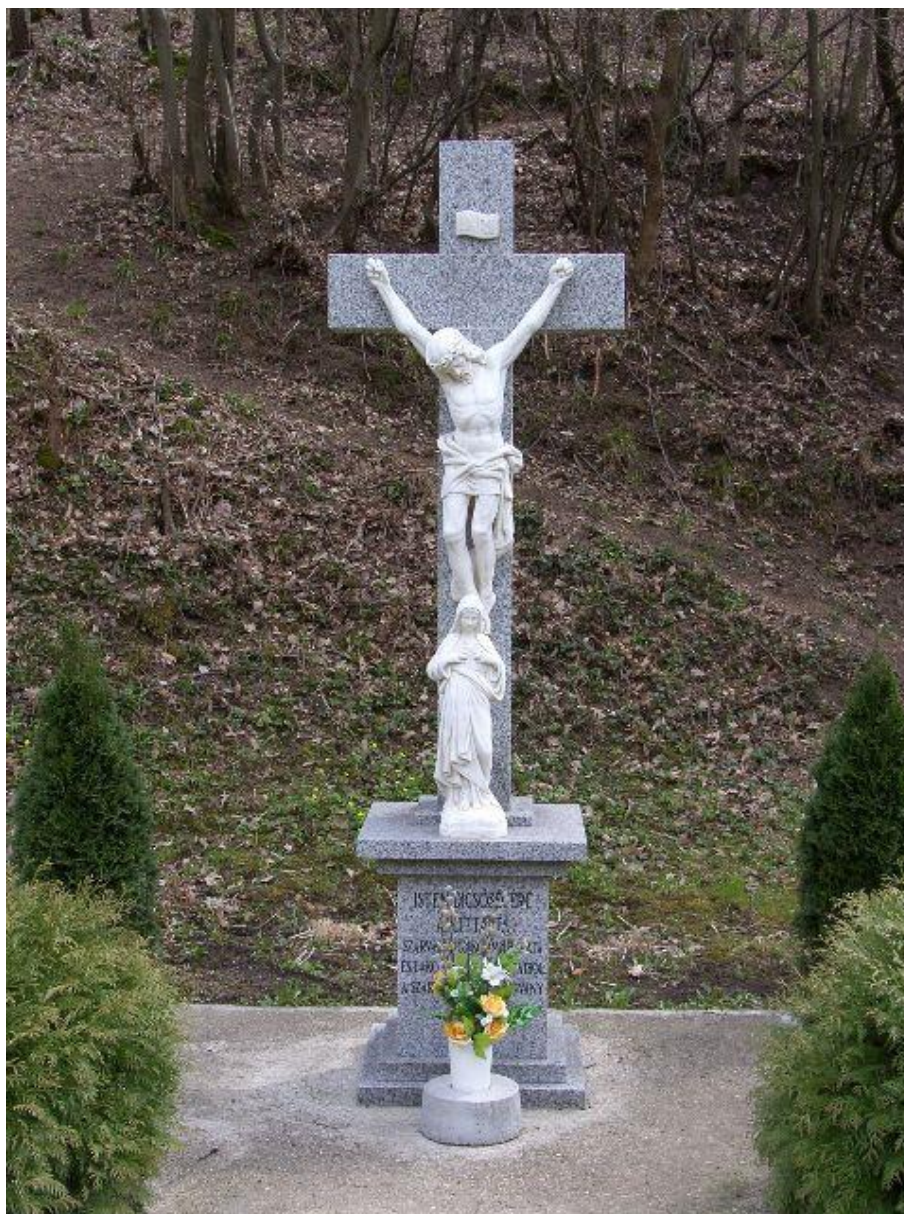
Vállós-kút
(Településképileg meghatározó)

Keselyű-völgyi kereszt (II. Rákóczi F. út 20-al szemben)
(Településképileg meghatározó)

Alsó-kereszt (A falu K-i határában, az országút mellett)
(Településképileg meghatározó)

Felső-kereszt (Fő út 47 sz. ház kertjében)
(Településképileg meghatározó)

A volt iskola épülete
(Településképileg meghatározó)

Öko-park®
(Településképileg meghatározó)

Az Öko-Park® Panzió - Magyarország első minősített allergénmentes szálláshelye -Szarvaskőben a Bükki Nemzeti Park szívében egy idillien szép, erdők és hegyek övezte érintetlen völgykatlanban fekszik.

Szarvaskői vasútállomás
(Településképileg meghatározó)

Eger-Putnok vasútvonal alagútjai
(Településképileg meghatározó)

http://hmsoft.fw.hu/2006072930/2006072930_egerputnok063.jpg

Fogadó figurák

Szarvaskőben a fogadó figurák már hagyománynak számítanak. Egész évben más és más fogadó figurákkal találkozhatunk a település utcáin. A figurák mindig az aktuális ünnepekhez eseményekhez kapcsolódnak.

Az első magyar királyi pár

Az álrendőr

Jézus találkozik Édesanyjával.

Jancsi és Juliska

építészeti részletek

Települések védett területei és természeti értékei (általános áttekintés)

Településünk védett területeit és természeti értékeit akkor ismerhetjük meg a legjobban, ha tisztában vagyunk ezen területek védelmét meghatározó szabályokkal és a besorolások lényeges szempontjaival. Mi is a természetvédelem feladata? Az 1996-ban életbe lépett természetvédelmi törvény bevezette a természeti értékek és területek általános védelmét, mely kiterjed a tájra, a vadon élő élővilágra, a természeti területekre, az élőhelyekre és a földtani természeti értékekre. Az ember által nem bolygatott területen még lehet passzív természetvédelmet folytatni, de területeink döntő részén már szükséges a cselekvő aktív beavatkozás. A természetvédelem célja a tudományos és kulturális szempontból legjelentősebb természeti értékek természetes vagy ahhoz közeli állapotban való megőrzése, fenntartása és bemutatása révén azok közkinccsé tétele.

Fontos tudnunk, hogy a természet közvagyon, országhatárokon belül nemzeti kincs, ennek megőrzése gyarapítása minden generáció feladata. Ezen feladat ellátásához ismeretekre van szükség, oktatással, képzéssel, tudatformálás segítségével sokat tehetünk a természetvédelméért. Mire is kell figyelnünk? Rövid összefoglalásként földtani, növénytani, állattani értékeinkre és közérzetünk szempontjából kiemelten fontos tájképi értékekre. Épített környezetünk szépségét emelik kultúrtörténeti értékeink, melyek múltunk, történelmünk fontos alkotásai, elődeink, őseink megmaradt emlékezte.

Településünk természeti és kultúrtörténeti értékeinek felméréséhez, bemutatásához ad segítséget az alábbi rövid rendszerezés, mely a legfontosabb védett terület típusok listáját, illetve értelmezését tartalmazza:

Nemzeti park az ország jellegzetes természeti adottságaiban lényegesen meg nem változtatott, olyan nagy kiterjedésű területe, melynek elsődleges rendeltetése a különleges jelentőségű, természetes növény- és állattani, földtani, víztani, tájképi és kultúrtörténeti értékek védelme, a biológiai sokféleség és természeti rendszerek zavartalan működésének fenntartása, az oktatás, a tudományos kutatás és a felüdülés elősegítése.

Tájvédelmi körzet az ország jellegzetes természeti, tájképi adottságokban gazdag nagyobb általában összefüggő területe, tájrészlete, ahol az ember és természet kölcsönhatása esztétikai, kulturális és természeti szempontból jól megkülönböztethető jelleget alakított ki, és elsődleges rendeltetése a tájképi és természeti értékek megőrzése.

Természetvédelmi terület az ország jellegzetes és különleges természeti értékekben gazdag, kisebb összefüggő területe egy vagy több természeti érték illetve ezek összefüggő rendszerének védelme.

Természeti emlék valamely különlegesen jelentős egyedi természeti érték, képződmény és annak védelmét szolgáló terület.

Ökológiai folyosó az egyes védett természeti területek, valamint egyes védett természeti területek védőövezete, Natura 2000 területek, érzékeny természeti területek és a természeti területek között a biológiai kapcsolatokat biztosító, vagy ezt elősegítő területeket, területsávokat és területmozaikokat, és ezek láncolatát, valamint az ezeken található élőhelyeket jelentik.

Ökológiai hálózat egyes védett természeti területek, valamint egyes védett természeti területek ökológiai (zöld) folyosókkal biztosított biológiai kapcsolatainak egységes elnevezését jelenti.

Érzékeny természeti terület az olyan extenzív művelés alatt álló terület, amely a természetkímélő gazdálkodási módok megőrzését, fenntartását, ezáltal az élőhelyek védelmét, a biológiai sokféleség fennmaradását, a tájképi és kultúrtörténeti értékek megővését szolgálja.

Natura 2000 terület (európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű terület) külön jogszabályban meghatározott különleges madárvédelmi terület, különleges természetmegőrzési, valamint kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területnek kijelölt terület, illetve az európai unió által jóváhagyott különleges természetmegőrzési, valamint kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület.

Egyedi tájértéknek minősül az adott tájra jellemző természeti érték képződmény és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem, amelynek természeti, történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van.

A településre vonatkozó természeti értékeket jelen fejezet térképmelléklete tartalmazza. A település természetvédelmével kapcsolatos kérdések a Bükk Nemzeti Park felügyelete alá tartoznak.

Szarvaskő természetvédelmi értékei

Szarvaskő fokozottan védett területe

A Bükki Nemzeti Parkon belül vannak kiemelkedő fontosságú, egyedülálló természeti, kultúrtörténeti és tájképi értékeket hordozó területek, amelyek fokozott védelmet élveznek, ilyen a szarvaskői vár és környéke.

A Déli-Bükk földtani felépítésében meghatározó jellegű a Nagy-Fennsík pereme alatti, mintegy 11 km hosszú és 13 km széles, bázisos magmás kőzetekből álló vonulat, amelyen belül az óceánfenéki vulkáni kitörésekor keletkezett jellegzetes párna-láva szerkezet is kimutatható.

A vulkáni-magmás vonulat a Kerek-hegytől dél-nyugatra a szarvaskői keselyűbércig tart. Ezt az északkeleti-délnyugati irányú hegysort a jura időszak során (mintegy 165 millió évvel ezelőtt) lezajlott tengeralatti vulkáni kitörésekből az egykor tengerfenékre kiömlött lávából (Szarvaskői Bazalt), valamint az üledékekbe nyomott és nagyobb mélységben megszilárdult magmából keletkezett (Tardosi Gabbró) kőzetek alkotják.

A kiömlési magmás képződmények legjobban a földtani tanösvény mentén tanulmányozhatók, amely a falu központi autóparkolójából indul az országos kék jelzéssel együtt majd ferde kék sávval jelzett ösvényen folytatódik. A tanösvény elején a Lépcsős-lápa a Várhegy bazaltját körülölelő palaköpenyt (Lök völgyi Formáció) tárja fel, amely agyag, aleurolit és homokkő metamorfózisa során keletkezett.

A Vár-hegy sziklatornya jórészt párnalávából épül fel. Ez a jellegzetes elválás a víz alatti bazalt lávafolyások jellemzője, amely a forró magmának a hideg tengervízzel történő érintkezése és hirtelen lehűlése során jött létre. A kiömlési kőzettest belső szerkezete az Eger-patak völgyében, a vasúti alagút környékén és a Pyrker-emléktábla sziklatornyának déli oldalán tanulmányozható.

legjobban, ahol sötétszürke, zöldesszürke színű, üveges finomszemcsés szövetű bazalt párnaláva halmazai sziklákat alkotnak.

Szarvaskő védett földtani alapszelvényei.

A település környezetében lévő alapszelvények részei az országos jelentőségű védett természeti területen található alapszelvényeknek. A földtan kutatói évtizedek alatt felderítették és alaposan feldolgozták azokat a helyszíneket, amelyek a legjobban reprezentálnak egy-egy földtani képződményt vagy földtörténeti időtartamot, és ezeket nyilvánították földtani alapszelvénné. Ezek olyan közegrétegtani és időrétegtani etalont jelentenek tehát, amihez hozzá lehet igazítani más területek képződményeinek megítélését. Elmondható tehát, hogy minden egyes földtani képződmény az azt létrehozó természeti folyamat, és a hozzá szükséges földtörténeti idő emlékműve is egyben.

Szarvaskő védett földtani alapszelvényei:

Tóbérc-bánya vaskapui homokkő formáció (J-76) a Jura földtörténeti időből.

Várbérc-szurdok szarvaskői bazalt formáció (J-50) a Jura földtörténeti időből.

Natura 2000 Szarvaskő (293)

Különleges jelentőségű természetvédelmi terület (HUBN 20004 Szarvaskő)

Fontosabb védett élőhelytípusok:

Pannon sziklagyepek

Pannon lejtősztyepppek és sziklafüves lejtők

Pannon gyertyános-tölgyesek

Pannon molyhos tölgyesek

Pannon cseres-tölgyesek

Nagyobb egyed számú védett állatok, növények:

Nagy szarvasbogár

Nagy hőscincér

Közönséges denevér

Kis patkós denevér

Nagy patkós denevér

Leánykökörcsin

Janka tarsóka

Országos Ökológiai Hálózat

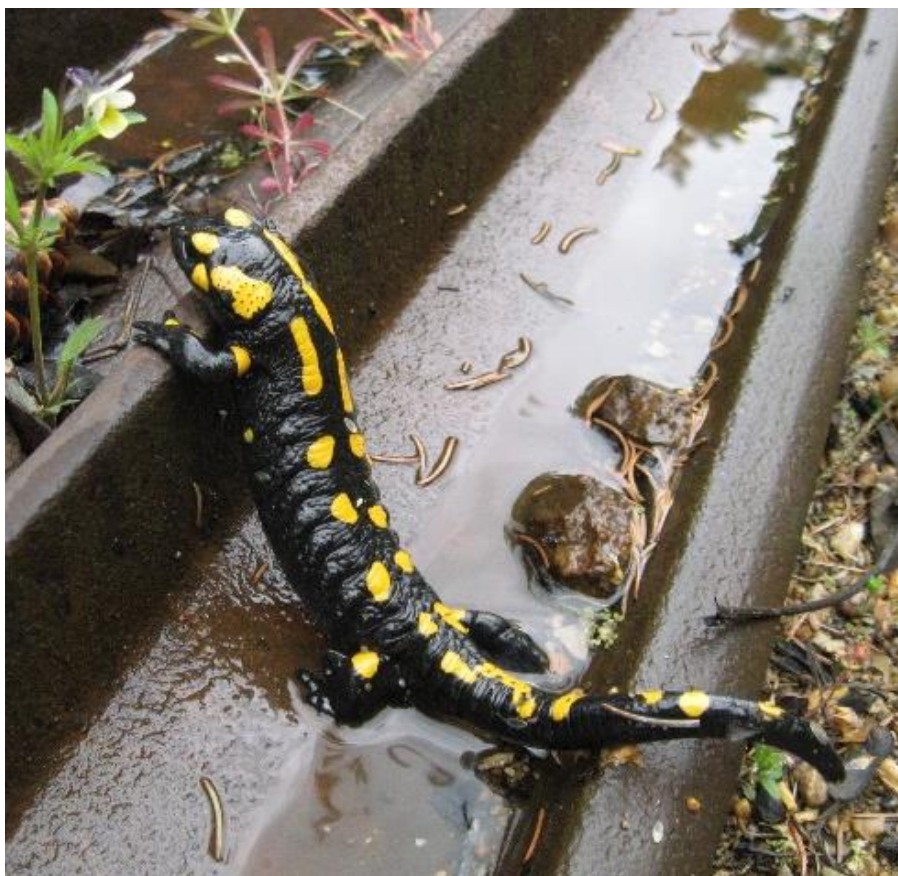
Az országos ökológiai hálózat felépítése:

Magterületek, magterületeknek nevezzük a hálózat foltszerű, tetszőleges kiterjedésű területeit, melyek ideális nagyság esetén a legtöbb populációnak, illetve az ezekből felépülő életközösségeknek az élőhelyei és genetikai rezervátumai.

Ökológiai folyosók, a magterületek közötti kapcsolatot a sávos, folytonos élőhelyek vagy kisebb, nagyobb megszakításokkal jellemezhető élőhely mozaikok, láncolatok, az úgynevezett ökológiai folyosók biztosítják. Ezeket az élőhelyeket, élőhely komplexumokat kötik össze, egyben biztosítják a génáramlást az egymástól elszigetelt populációk között.

Puffer terület, a magterületek és a folyosók körül védőzónát (puffer zóna) kell kijelölni, ahol még a természet közeli élőhelyek aránya lehetőség szerint magas, feladatuk a magterületek és folyosók védelme az esetleges külső hatásoktól.

Rehabilitációs terület, a magterületek, az ökológiai folyosók és védőövezetek hálózati elemek területein belül zárványként jelentkező, vagy ezekkel határos ökológiailag sérült állapotú területek, melyek megszakításokat okoznak az egyes zónákban. Helyreállításukat követően a hálózathoz kapcsolhatók.

A Bükki Nemzeti Park ökológiai hálózatának területei

Magterületek:

Bükki Nemzeti Park
Zempléni Tájvédelmi Körzet
Mátrai Tájvédelmi Körzet

Puffer terület, Bükkalja

Ökológiai Folyosók: a Nyugati-Bükk és a Keleti-Mátra erdővel fedett lejtői.

Természetvédelmi szempontból jelentős védett mesterséges üregek (63/2015)

Denevér-táró (05/22Hrsz)

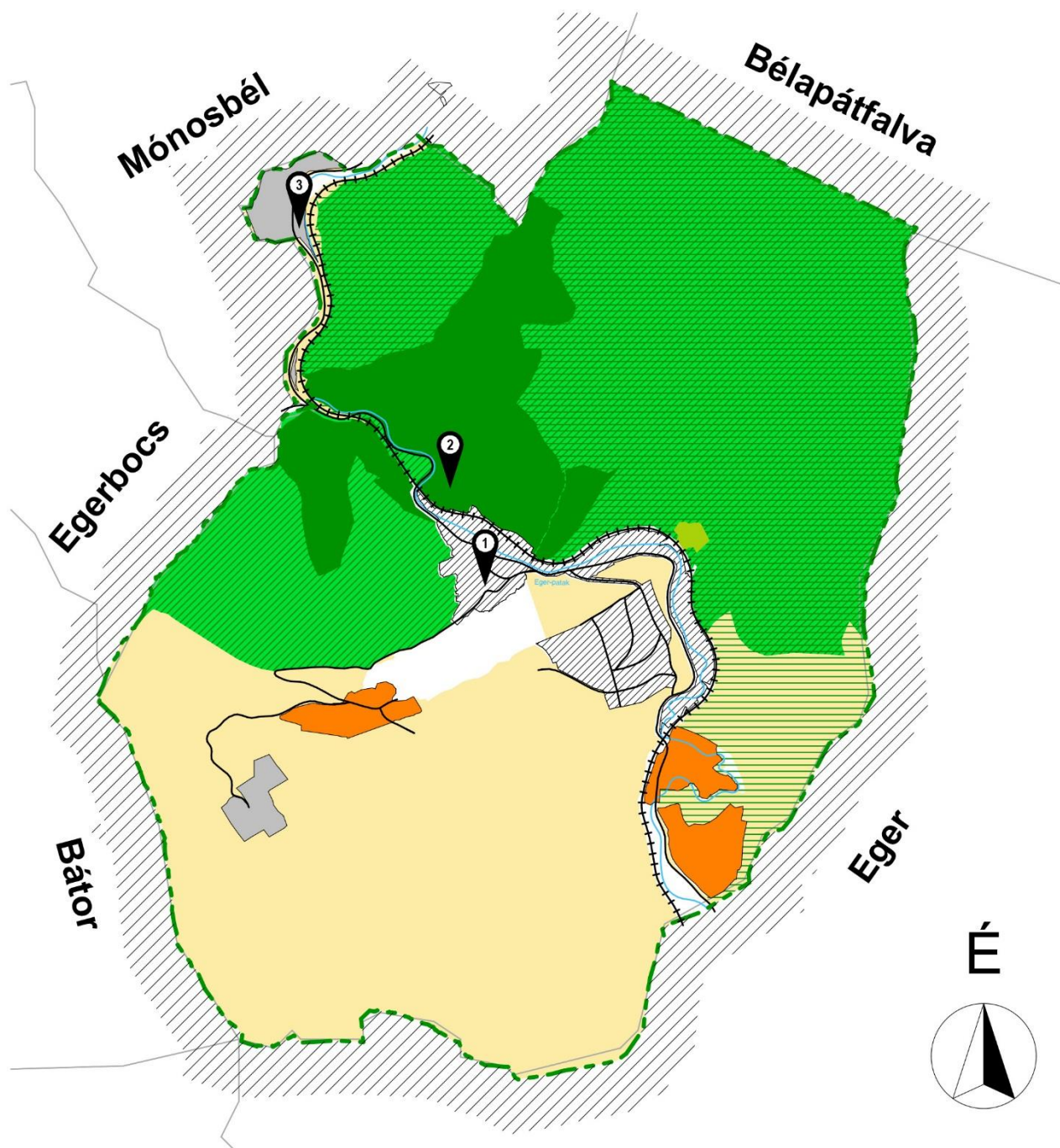
Egyedi tájértékek.

Mangángumós agyagpala-feltárás, metamorf kőzet feltárás előfordulása (lépcsős lápa)

Felső-legelői Vállós kút, a Varga tető alatt, a műút nagy kanyarulata felett, a Felső legelő nevezetű dűlőben.

Rocska-völgyi sziklagyepek, a Rocska-völgy Tardos-bérci szakaszán.

Külterületi karakterek

fokozottan védett terület	védett földtani alapszelvény	belterület
védetterület	országos ökológiai hálózat	különleges területek
Natura 2000 SAC	tájképvédelmi övezet	
Natura 2000 SPA	üdülőházas karakter	

Objektumok

- 1 Keresztelő Szt. János templom (műemlék)
- 2 Szarvaskői vár (műemlék)
- 3 Vizimalom (nyilvántartott műemléki érték)

alaptérkép: <http://www.openstreetmap.hu/>

A pontos külterületi és belterületi határokat a szabályozási terv tartalmazza!

Szarvaskő község természeti értékei 2017

TELEPÜLÉS-KARAKTEREK

Ebben a fejezetben és az elkövetkezőkben a település építészeti karaktereivel foglalkozunk

Építészeti karakterek osztályozását sokféleképpen közelíthetjük meg. Az építés ideje, a kor amiben az épület megszületett mindig nyomot hagy a külső megjelenésén is, ezért olyan osztályzási rendszert választottunk, mely alapvetően az építési korszakok alapján határozza meg a karaktereket. A karakterek azonosításában nagy segítségünkre vannak a katonai felmérések I-III. katonai felmérés (1763-1887) valamint Magyarország Katonai Felmérése (1941), továbbá a 60-as évek légifelvételei.

Történeti I. karakterű településrész (1763-1920)

A török dúlás alatt az ország jelentős területe elnéptelenedett és falvak váltak pusztává a hódoltság területén, mely a mai Magyarország jelentős területeit érintette. A 150 éves török uralom után újra benépesülő falvak a 18. sz.-tól az első világháborúig megszakítatlan fejlődést mutatnak, mely a népi építészeti változatos formáit alakította ki. Sok településen még ma is azonosíthatóan létezik ez a karakter. Megőrzése közös érdekünk.

Történeti II. karakterű településrész (1920-1945)

A két világháború között a trianoni trauma után ismét megfigyelhető egy fellendülés, mely bizonyos településeket vidéken is megértintett. Még a „boldog békeidőkben ideális körülmények között alkotó építészek, Kós Károly és a „Fiatalok” köre olyan építészeti stílust teremtett, mely a 30-as években is termékeny talajra talált a vidéki építészeti környezetben.

Telepített I. karakterű településrész (1950-1960)

A két vesztes világháborút és az erőszakos államosítást követően a termelőségvetkezetek fellendülő időszakában és a „háztáji” termeléssel kiegészítve a vidéki lakossága gazdasági erősödését jelzi a „kockaházak” tömeges elterjedése. Ez a népi építészettel való radikális szakítást is jelentette, ugyanakkor talán ez az utolsó korszak, amikor falvaink egységes utcaképpel rendelkeztek.

Telepített II. karakterű településrész (1990-)

Az 1990-es rendszerváltás után kialakuló gazdasági helyzet, valamint az építőipari anyagok egyre szélesedő választéka a vidék egységes építészeti arculatának teljes felbomlásához vezetett. Az új telekosztások jellemzően az oldalhatáron álló beépítést elhagyva szabadon álló formát részesítették előnyben. A motorizációval együtt a gépkocsi is, mint jelentős vagyontárgy helyet követelt magának az ingatlanon. A „nappali” helyiség megjelenésével és a tetőtérbeépítések elterjedésével léptékváltáson mennek keresztül házaink.

Mezőgazdasági birtokközpontok

A mezőgazdasági birtokközpont az 1990-es években felszámolt TSZ birtokközpontok újra hasznosulása, az ezzel kapcsolatos átépülés, napjainkban is folyamatban van, illetve új birtokközpontok kialakulása is megfigyelhető.

Ezeknél a külterületi természetben való építettségük okán az építésnél, átalakításnál, bővítésnél a kilátásvédelem, rálátásvédelem és tájvédelem szempontjait is javasoljuk figyelembe venni.

Üdülőházas karakterű településrész

A 80-as évekre már a lakosság jelentős része rendelkezett gépkocsival. A városi létből a vidék nyugalmaiba vágyók körében közkedvelté vált a „vikendház”. A hétvégéken megelevenedő jellemzően külterületeken lévő épületek sajátos világot képeznek mind a mai napig.

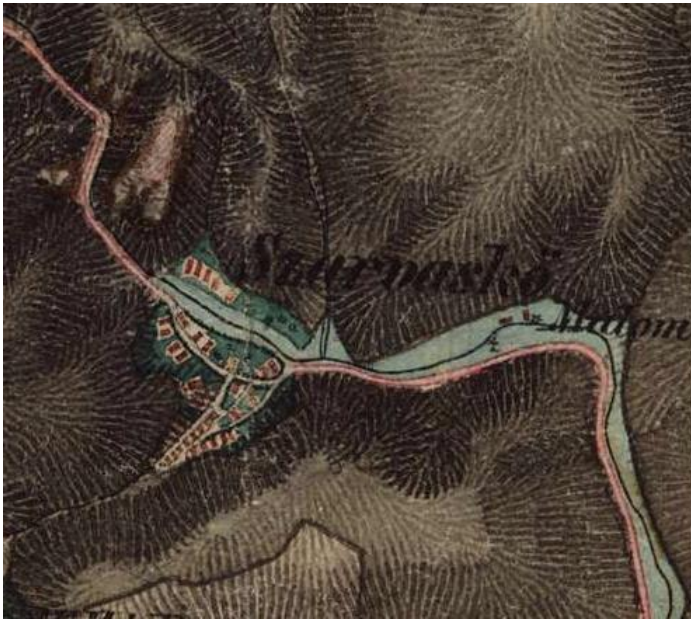
Átalakuló településrész (kiegészítő karakterjellemző)

A fenti karakterek a legritkábban jelennek meg tisztán. Ott ahol a változás olyan mértékű, hogy az eredeti karakter nehezen felismerhető, esetleg csak az utcaszerkezet és a telekosztás őrzi azt ott az „átalakuló” településrész megnevezéssel jelöljük az eredeti karakter nevének megtartása mellett.

Szarvaskő település karaktere

Szarvaskő azon kevés hegyi településeink egyike, amelyik még őrzi a kétbéltekés elrendezést. Mivel a szűk völgyben nem volt hely az állattartásra, gazdálkodásra ezért a falu feletti „szérűn” folyt a mezőgazdasági tevékenység, mely az 1970-es évekig fennmaradt. Mára már ez a terület is átalakulóban van, és jobbra üdülőket, lakóházakat találunk, de szerencsére újabban ismét foglalkoznak a területen gazdálkodással is. Ez a hajdani kettős településforma a falu növekedésével további településrészekkel egészült ki, melyek térben is távolabb esnek a történeti településtől.

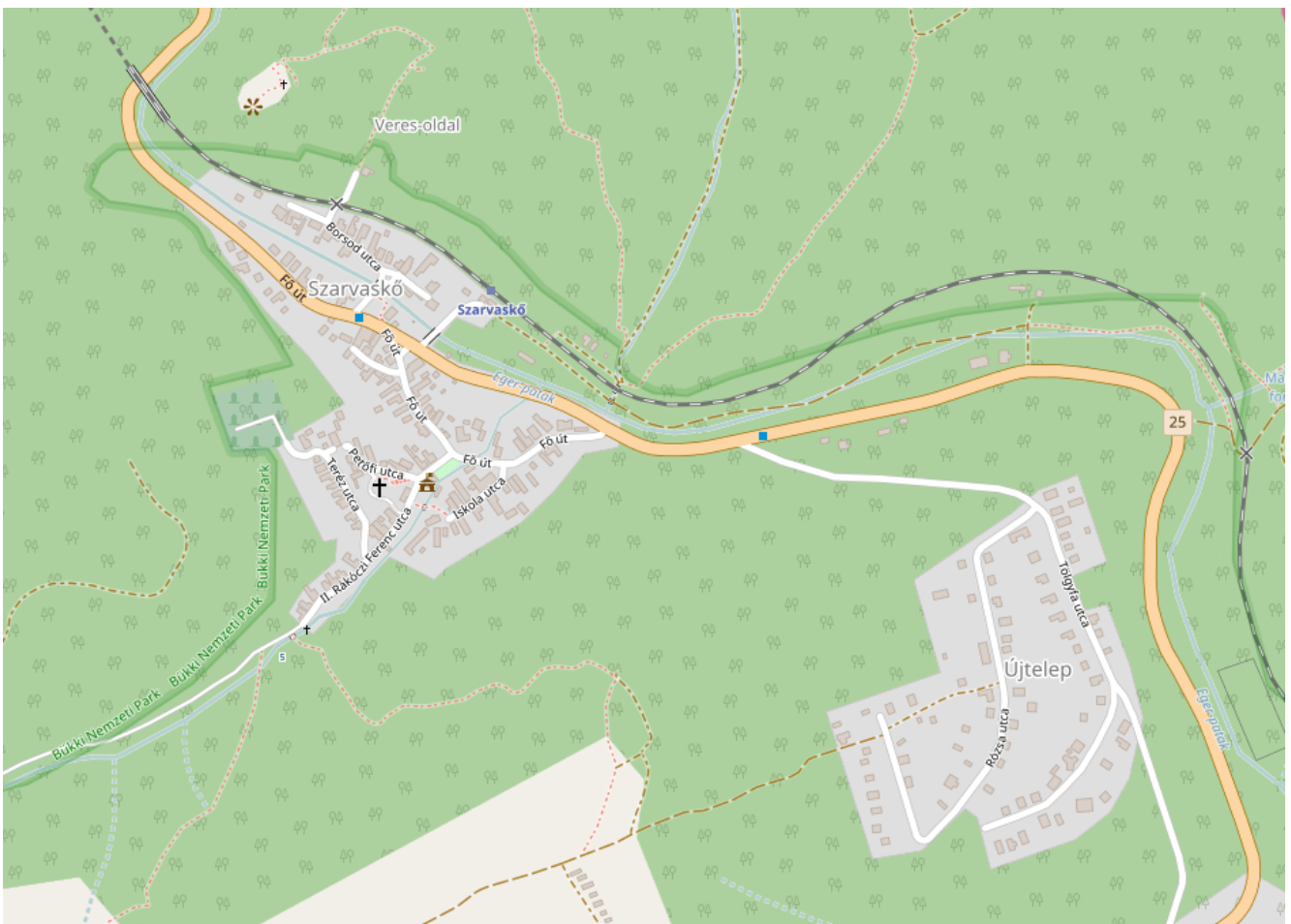

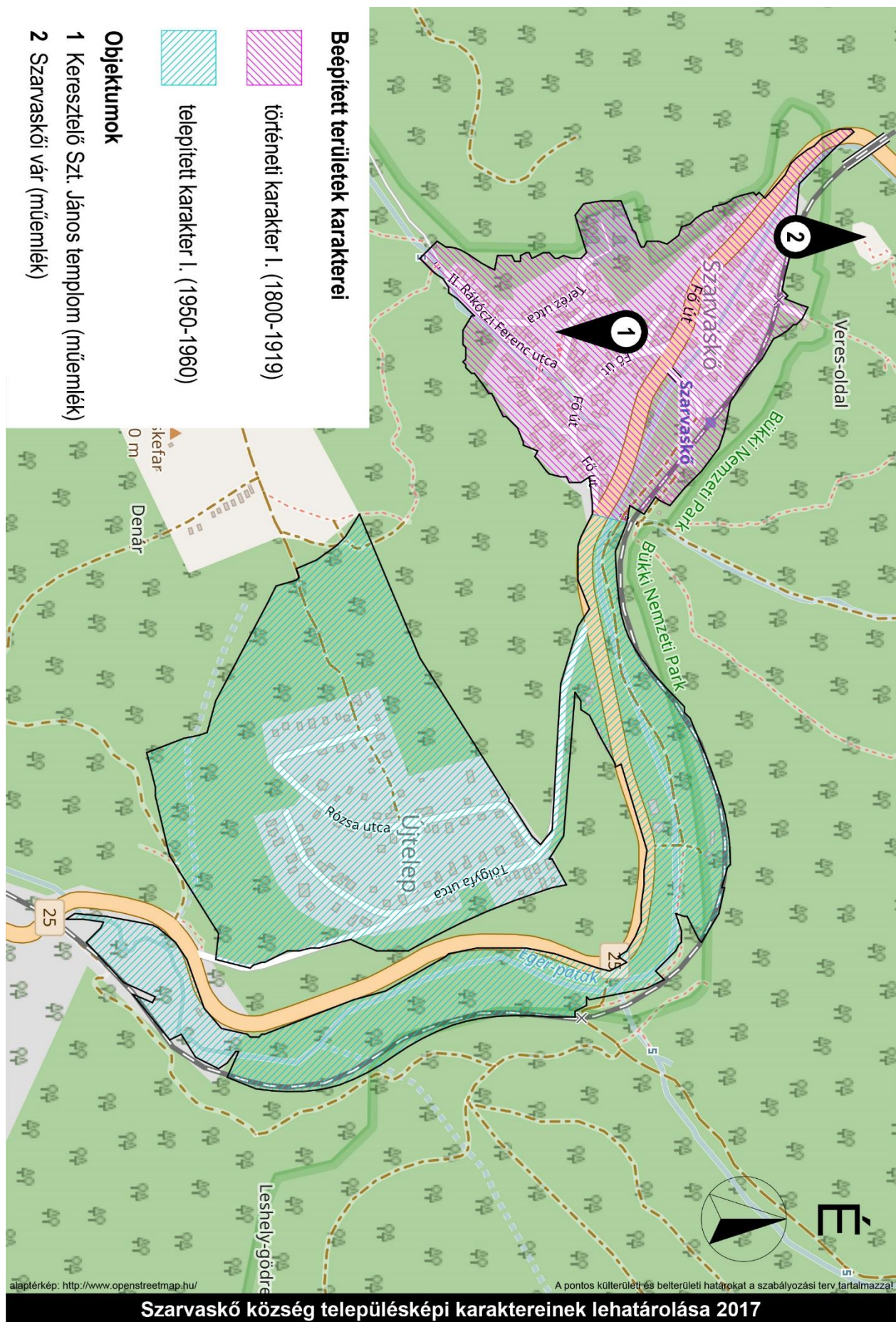
Második Katonai Felmérés (1806-1869)

Magyarország Katonai Felmérése (1941)

Openstreetmap 2017

JÓ PÉLDÁK TÖRTÉNETI I. KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZHEZ

Szarvaskő településmagja az egész falu településképe szempontjából kiemelkedő fontosságú. Az Egerpatak szurdokvölgyének kiszélesedő szakaszán páratlan látványt nyújt a természet és az épített környezet együttese. A településen sok hagyományos tornácos ház található. Ezek megőrzése a történeti településmagban kiemelkedően fontos a település arculatának megőrzése szempontjából. Ezek mellett megtalálható a hatvanas évek építészete, és elvétve egy-egy ház a kilencvenes évekből. A házak jelentős részét összefogja a közös anyaghasználat: a helyi terméskőből ciklop falazással épített lábazat, a vakolt homlokzat és a natúrvörös cserépfedés.

Hagyományos népi épület

A történeti településrészen az eredeti nyílásrend megőrzésével kivitelezett felújítások sokban hozzájárulnak a településkép megőrzéséhez. Az új építésű házaknál az oldalhatáron álló beépítés mellett az egyszerű nyeregtetős forma jól illeszkedik az utcaképbe.

Régi és új épület példászerű elhelyezése egy telken

Természetes anyaghasználat (terméskő lábazat, fehér vakolat, fa nyílászáró, cserépfedés)

Megőrzött homlokzatzdíszítés és nyílásosztás

Felújított hagyományos népi épület

JÓ PÉLDÁK TELEPÍTETT I. ÁTALAKULÓ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZHEZ

Szarvaskőben a domborzati adottságok miatt a településmagtól távolabb jelöltek ki újabb építési területet az 50-es években. Itt jellemzően „kocka” házakat találunk, terméskőből épített alagsori szinttel. A 90-es években egyedi igény szerinti családiházak is épültek. Az oldalhatáron álló és szabadonálló beépítési forma egyaránt megtalálható.

A telepített karakterű településrészen sokkal változatosabb építészeti kialakításokat találunk. Ennek megfelelően a példaértékű épületek is változatosabb képet mutatnak. Egy ilyen helyzetben a jellemző anyaghasználattal lehet kialakítani a településrész arculatát.

Terméskő lábazati szint

Terméskő alkalmazása homlokzatképzésben

Hagyományos anyaghasználat, formagazdag tetőidom kiképzés

Anyagszerűség

Ritmusosan tagolt homlokzat

JÓ PÉLDÁK ÜDÜLŐHÁZAS KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZHEZ

A két beltelkes elrendezésből adódóan a falu feletti „szérűn” helyezkedtek el a mezőgazdasághoz, állattartáshoz szükséges épületek. Ezek mára már javarészt eltűntek és üdülőházak vették át a helyüket. Ugyan ez a folyamat játszódott le a falu „nyugodó” nevű településrészén is. A legutóbbi időben családiházak is találhatók már ezeken a területeken, de lassanként a jószágek is visszatérnek a legelőkre.

A nyolcvanas évekre elterjedt meredek hajlású „vikkend” házak határozzák meg az üdülőházas karakterű településrész arculatát, ezért az új építéseknel is érdemes ezt a formavilágot visszaidézni, még akkor is, ha már az új épületek léptékében nagyobbak, mint a hajdani kis házak.

Léptékváltás ellenére hagyományokra épülő formakincs

Természetközeli anyaghasználat

Visszafoogott homlokzatképzés

AJÁNLÁSOK, ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Ebben a fejezetben ajánlásokat teszünk a karakterre jellemző építészeti formavilág alapján.

Az építészeti útmutató táblázatos formában ábrák segítségével mutatja be a karakterekre jellemző építészeti tulajdonságokat. Az ábrákhoz rövid szöveges leírást csatoltunk. Minden egyes karakter saját oszlopában jelezzük, hogy a karakterre összképe szempontjából javasolható-e az adott építészeti megoldás.

Az útmutató kizárólag ajánlásokat tartalmaz. Konkrét építészeti elképzelés esetén az illeszkedés szabályait megtartva el lehet térni tőle.

Jelmagyarázat:

Történeti I. karakter

Történeti II. karakter

Telepített I. karakter

Telepített II. karakter

Mezőgazdasági birtokközpontok

Üdülőházas karakter

Településképileg ajánlott

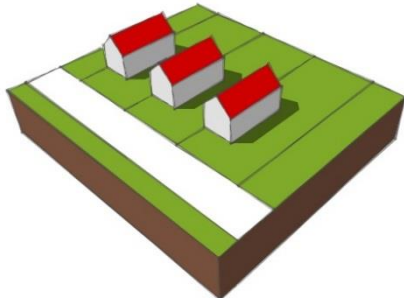
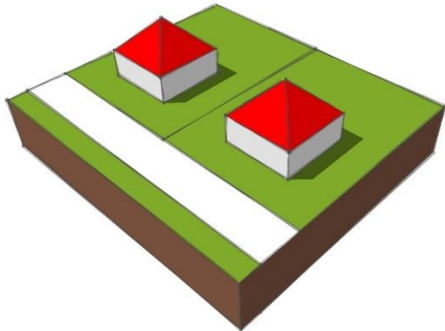
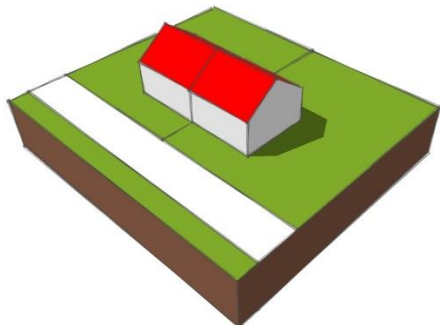
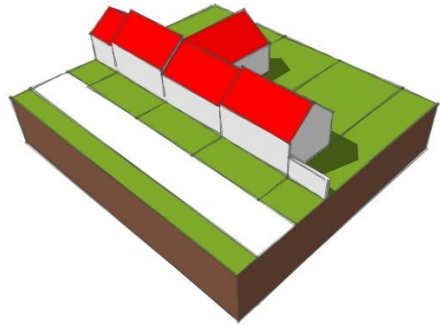
Településképileg nem javasolt

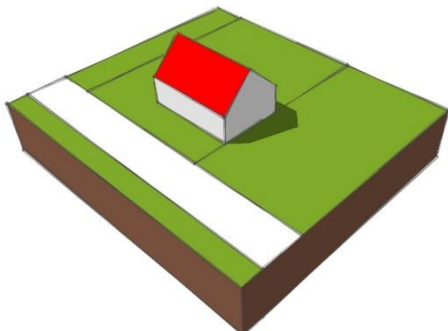
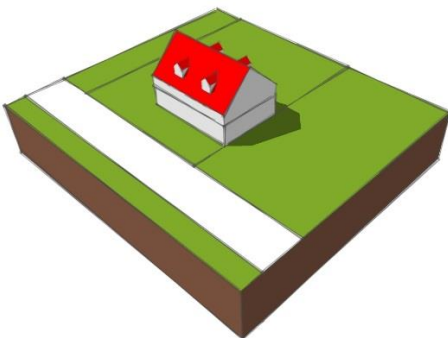
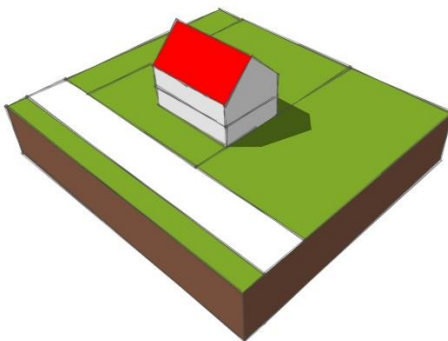
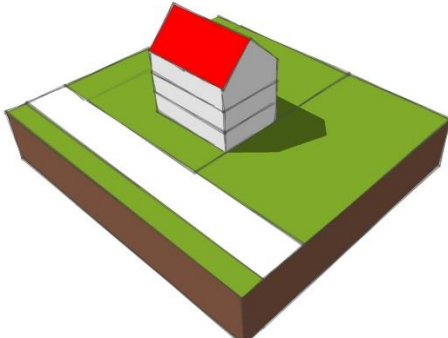

Településképileg elfogadható

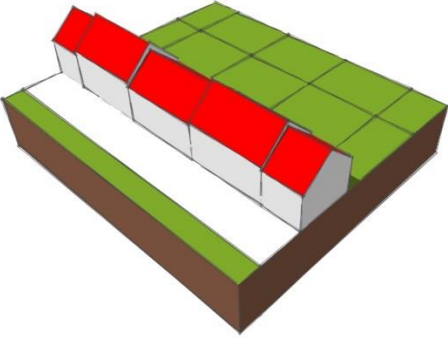
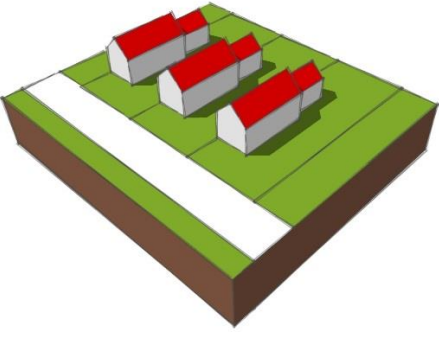
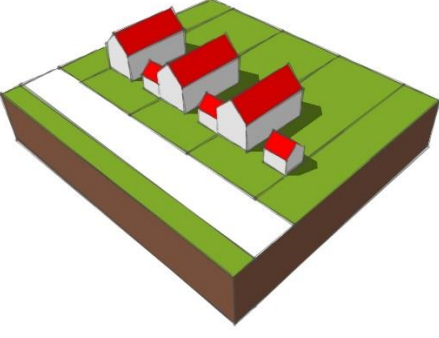
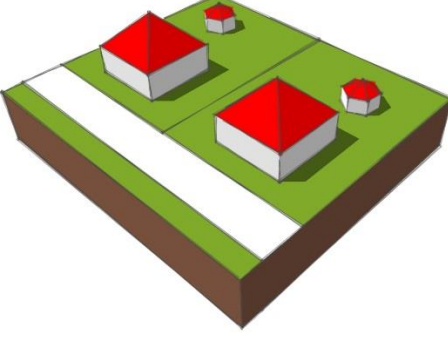

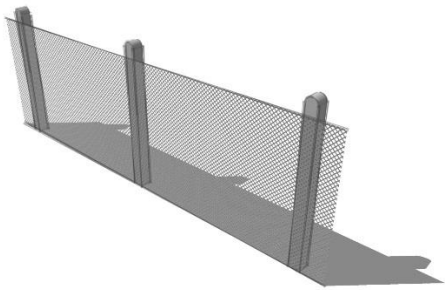
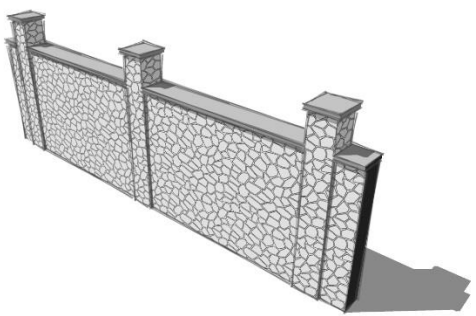
Nem releváns karakter

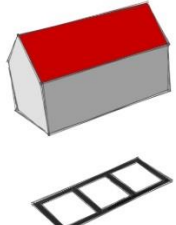
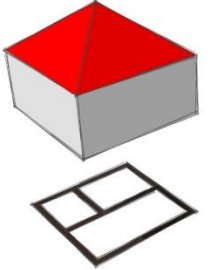
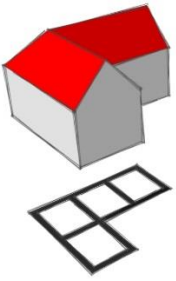
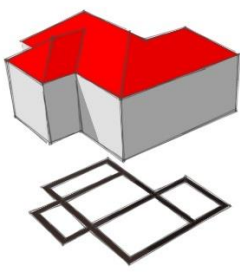
Beépítési mód							
karakterek:							
	oldalhatáron álló beépítés	✓	-	✓	-	●	●
	szabadon álló beépítés	●	-	✓	-	✓	✓
	ikres beépítés	✗	-	●	-	●	✗
	zárt sorú beépítés	✗	-	✗	-	●	✗

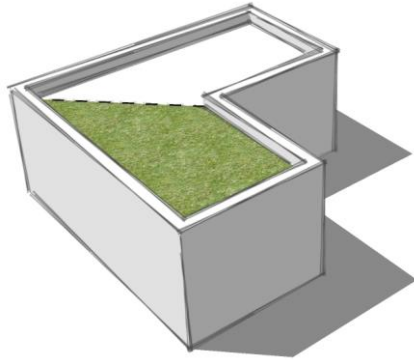
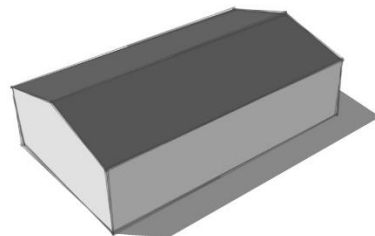
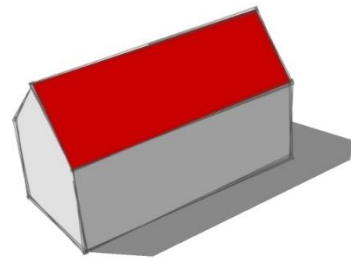
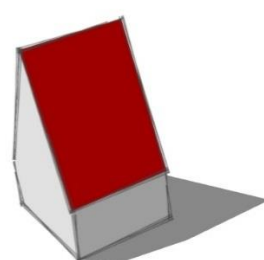
Szintszám							
karakterek:							
	földszintes beépítés	✓	-	✓	-	✓	✓
	földszint + tetőtér beépítés	●	-	✓	-	✓	✓
	egy emeletes beépítés	✗	-	●	-	●	✗
	több emeletes beépítés	✗	-	✗	-	✗	✗

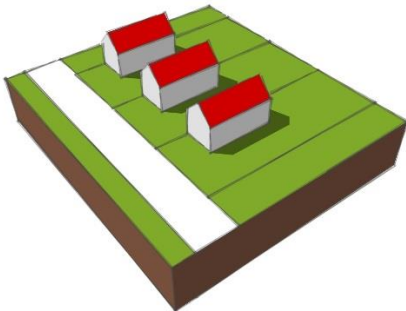
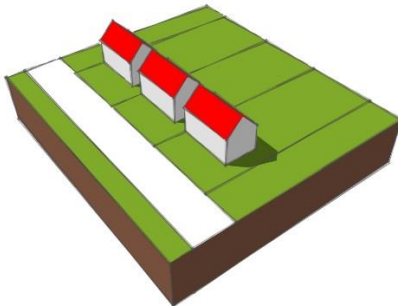
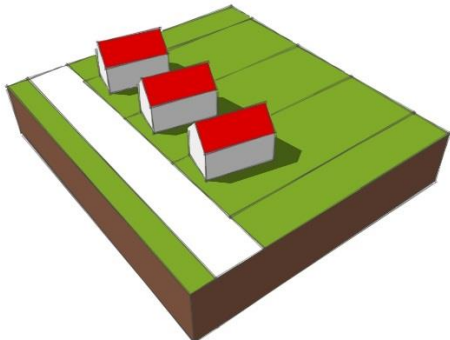
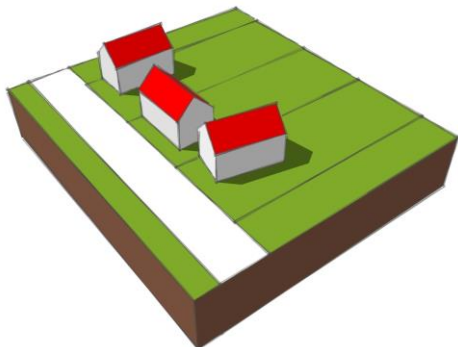
Melléképületek, kerti építmények

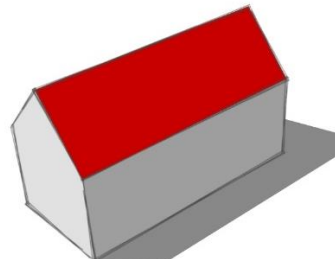
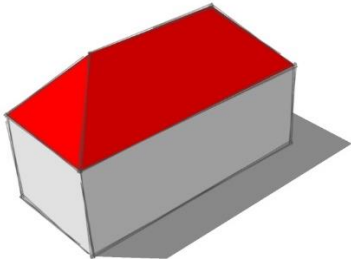
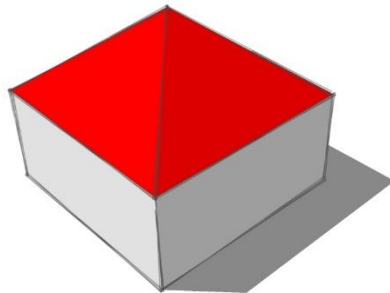
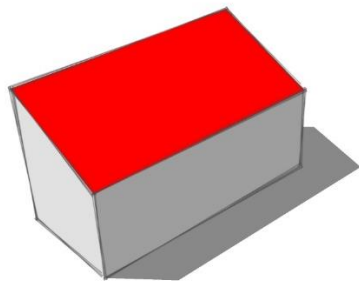
karakterek:							
	melléképület és kerti építmény nélkül	✓	-	✓	-	●	●
	főépülettel összeépítve	✓	-	✓	-	●	✓
	utcafronton külön építményként	●	-	●	-	●	●
	szabadon állóan külön építményként	●	-	●	-	●	●

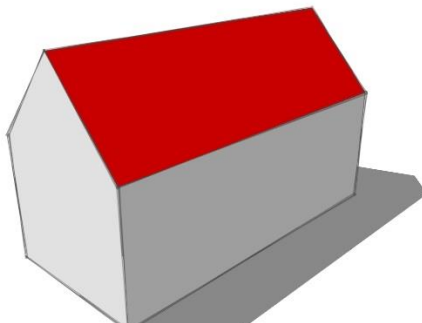
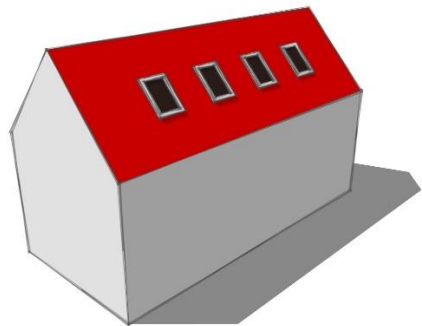
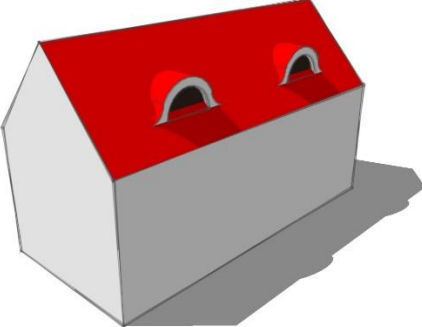
Kerítés kialakítások							
karakterek:							
	drótkerítés	✗	-	✗	-	✓	✓
	léckerítés	●	-	●	-	●	✓
	áttört kerítés terméskőből készült lábazattal (meglévőkhöz illeszkedve)	✓	-	✓	-	●	●
	tömör fal kizárólag terméskőből ajánlott (meglévőkhöz illeszkedve)	✓	-	●	-	●	✗

Tömegformálás							
karakterek:							
	egy traktusos tömeg	✓	-	✓	-	✓	✓
	két traktusos tömeg	✓	-	✓	-	●	✓
	L alakú tömeg	✓	-	●	-	●	●
	szabálytalan tömegkontúr	✗	-	●	-	●	✗

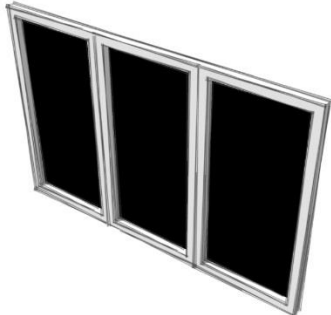
Tetőhajlás							
karakterek:							
	lapostető / zöldtető	✗	-	●	-	●	●
	alacsonyhajlású tető	✗	-	●	-	✓	✗
	normálhajlású tető (35°-45°)	✓	-	✓	-	✓	●
	meredekhajlású tető	✗	-	●	-	●	✓

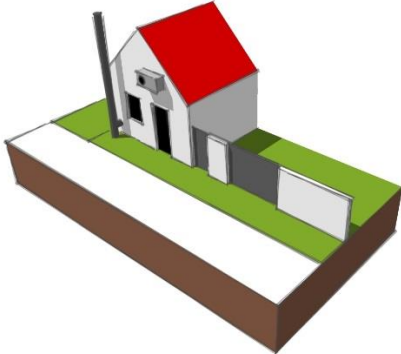
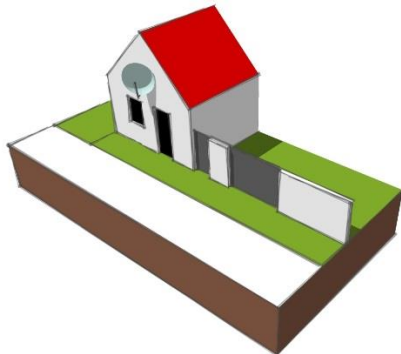
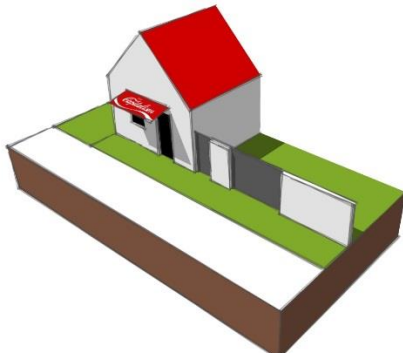
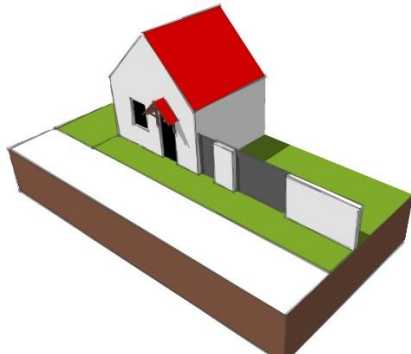
Tető gerinc irány							
karakterek:							
	utcára merőleges gerinc	●	-	●	-	●	✓
	utcával párhuzamos gerinc	●	-	✓	-	●	✓
	utcával szöget bezáró gerinc	●	-	●	-	●	●
	szabálytalan elrendezés	✓	-	●	-	●	●

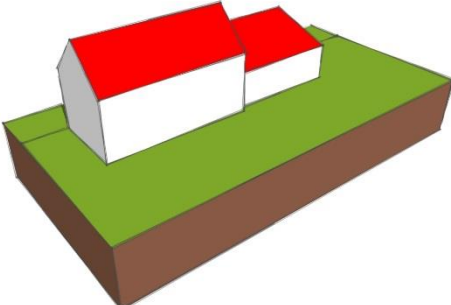
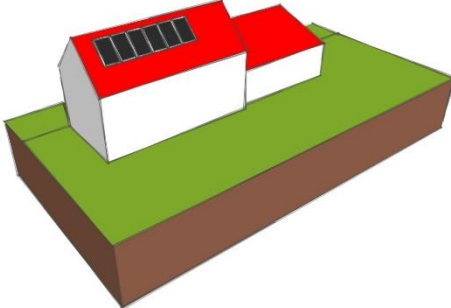
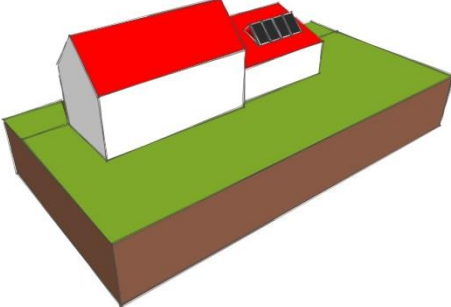
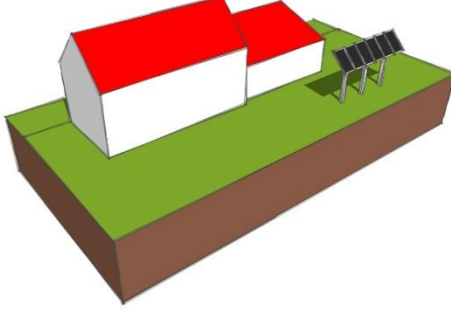
Tetőformák							
karakterek:							
	nyeregtető	✓	-	✓	-	●	✓
	kontyolt tető	✓	-	●	-	●	●
	sátortető	●	-	✓	-	●	●
	félnyeregtető	●	-	●	-	●	●

Tetőablakok							
karakterek:							
	nincs tetőablak	✓	-	✓	-	●	✓
	tetősíkablak	●	-	✓	-	●	●
	állóablak	●	-	●	-	●	✓
	ökör szem ablak	●	-	●	-	●	✗

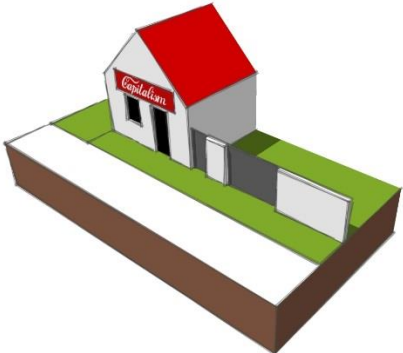
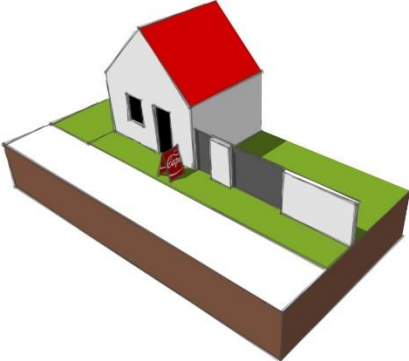
Ablakok

karakterek:							
	hagyományos osztású ablak	✓	-	●	-	●	●
	három részre osztott ablak	●	-	●	-	●	●
	két részre osztott ablak	●	-	✓	-	●	✓
	osztás nélküli ablak	●	-	✓	-	●	✓

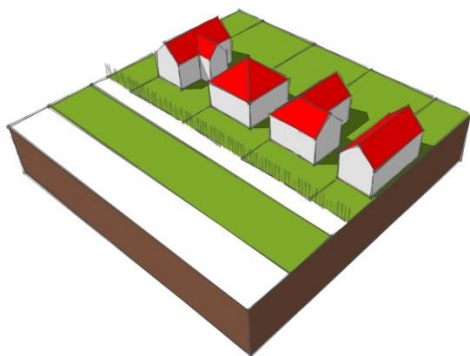
Utcai homlokzat							
	karakterek:						
	gépészeti berendezés utcai homlokzaton	✗	-	✗	-	●	✗
	telekommunikációs eszköz utcai homlokzaton	✗	-	●	-	●	●
	napellenző utcai homlokzaton	✗	-	●	-	●	●
	előtető utcai homlokzaton	✗	-	●	-	●	●

Napelem elhelyezés							
karakterek:							
	nincs napelem	✓	-	✓	-	✓	✓
	napelem főépületen (közvetlenül a tetőfedésre szerelve, egy foltban elhelyezve)	●	-	●	-	✓	●
	napelem melléképületen	✓	-	✓	-	✓	✓
	napelem külön alépítményen	✗	-	✗	-	●	●

Hirdetés elhelyezés

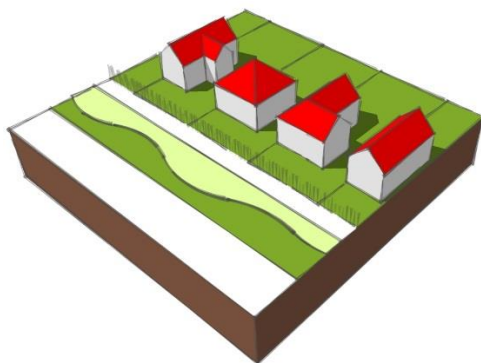
karakterek:							
	hirdetés utcai homlokzaton	✓	-	✓	-	✓	✓
	hirdetés kerítésen	✓	-	✓	-	✓	✓
	hirdetés előkertben, oldalkertben	✗	-	✗	-	●	✗
	kihelyezett mobil hirdetés	●	-	●	-	✓	●

Ajánlások útmenti zöld sávok kialakítására (karaktertől függetlenül)

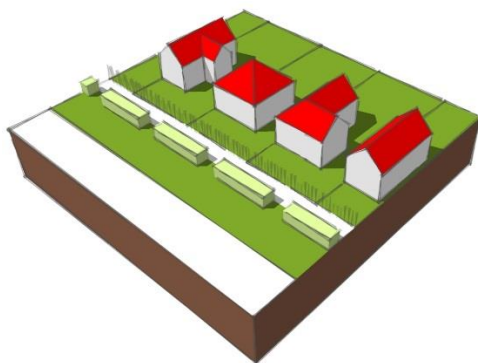
füvesítés

szűk és nagyforgalmú utcák
esetében javasolt

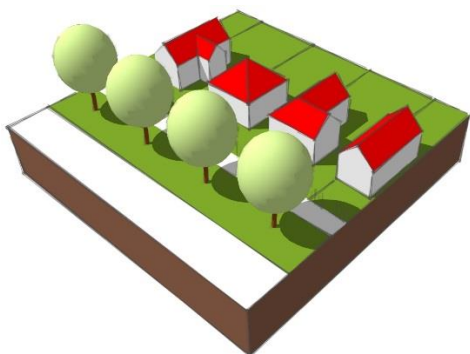
virágágyás

szűk, alacsonyforgalmú utcák
esetében javasolt

cserje, sövény

szélesebb vagy nagyforgalmú
utcák esetében javasolt

fasor

széles utcák esetében
javasolt

Cserjék, sövények és fasorok telepítésénél figyelembe kell venni a bűnmegelőzési szempontokat, valamint be kell tartani a tűzvédelmi előírásokat is. A telepítést továbbá befolyásolhatja a meglévő közművek elhelyezkedése. A Bükk Nemzeti Park által telepítésre javasolt és tiltott növények listáját a településképi rendelet tartalmazza.

Ajánlások homlokzati anyaghasználatra

	Történeti I.	Telepített I.
lábazat	helyi terméskő	meglévőkhöz illeszkedve
homlokzat anyaga	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
homlokzat színe	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
tagozatok	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
nyílászárók	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
külső árnyékolók	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
oszlopok, pillérek	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
korlátok	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
ereszdeszka	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
oromfalak	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
ereszcsatorna	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
tetőfedés	kiselemes fedés	kiselemes fedés
kémények	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve

A kreatív gondolkodáson alapuló illeszkedést támogatva csak azon karakterek kapcsán teszünk konkrét ajánlást építőanyagokra, ahol az adott épületelem anyaghasználata karaktert befolyásoló tényező. Egyéb helyeken az illeszkedés szabályait megtartva javasolt a különböző építőanyagokat felhasználni.

Ajánlások homlokzati anyaghasználatra

	Üdülőházas	Mg. birtokközpontok
lábazat	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
homlokzat anyaga	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
homlokzat színe	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
tagozatok	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
nyílászárók	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
külső árnyékolók	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
oszlopok, pillérek	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
korlátok	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
ereszdeszka	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
oromfalak	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
ereszcsatorna	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
tetőfedés	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve
kémények	meglévőkhöz illeszkedve	meglévőkhöz illeszkedve

A kreatív gondolkodáson alapuló illeszkedést támogatva csak azon karakterek kapcsán teszünk konkrét ajánlást építőanyagokra, ahol az adott épületelem anyaghasználata karaktert befolyásoló tényező. Egyéb helyeken az illeszkedés szabályait megtartva javasolt a különböző építőanyagokat felhasználni.

Mezőgazdasági birtokközpontok

A TSZ központok a 90-es években felszámolásra kerültek, azonban az épületállomány megmaradt, újra hasznosítása folyamatban van illetve külterületeken újabb mezőgazdasági épületek is létesülhetnek, ezeknél az anyaghasználatnál az illeszkedés szabályait javasoljuk figyelembe venni, illetve külterületi természetben való építettségük okán az építésnél, átalakításnál, bővítésnél a kilátásvédelem, rálátásvédelem és tájvédelem szempontjait is javasoljuk figyelembe venni.

JÓ PÉLDÁK, SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK, REKLÁMHORDOZÓK, UTCANÉVTÁBLÁK

Településeink közterületeit meghatározó sajátos építményfajták, reklámhordozók és egyéb műszaki berendezések a települések fejlődési üteméhez képest rendkívül gyors változásokon esnek át. A technológiai fejlődés újabb, és újabb eszközök és hálózatok megjelenését eredményezi településeinken. A folyamatosan változó műszaki kialakítások miatt igen nehéz, vagy szinte lehetetlen feladat általánosan alkalmazható ajánlásokat tenni. Az utcaképben talán leginkább zavaró légkábeles hálózatok lehetőség szerinti összevonása mindenképpen javasolható, amíg a földkábeles vezetés általánossá nem válik. Általánosan elmondható, hogy a sajátos építményfajták és egyéb műszaki berendezések elhelyezésénél kevés jó példát találunk. Ugyan ez a helyzet a reklámhordozók vonatkozásában is. Ez utóbbiak elhelyezésére korábbi fejezetekben karakterenként külön-külön ajánlásokat tettünk.

Adótorony és kilátó

Közvilágítás, díszvilágítás (LoNNe ajánlások)

A fény hatással van a növényekre, állatokra és hasonlóan az emberekre is. Akár kis mennyiségű, rossz időben érkező fény is megzavarhatja az élőlények belső óráját, a hormonok termelését, vagy akár a teljes ökoszisztémát is károsan érintheti. A ragadozó-zsákmány kapcsolatok felborulhatnak és az éjszakai fajok növekvő mértékben elveszthetik életterületüket. Hosszú távon mindez a biológiai változatosságot is veszélyezteti.

A helyzet javítása érdekében a kutatók négy cselekvési javaslatot fogalmaztak meg.

El kell kerülni a hideg fehér fényű világítást, amely 500 nanométernél rövidebb hullámhosszúságú fényt tartalmaz: Ennek megfelelően 3000K alatti érték javasolt a kültéri világítás színhőmérsékletére.

A világítótestek ernyőzése olyan legyen, hogy a fényt oda irányítsa, ahol arra szükség van: Megfelelő ernyőzés esetén a kibocsátott fényt nem látjuk közvetlenül. A megfelelően irányított fény nem jut a gyalogosok, járművezetők szemébe, az épületek ablakai felé vagy éppen az égbolt irányába. A fényeknek - még a díszvilágítás esetén is - lefelé kell irányulniuk. Így például a talajszintbe épített fényvetőket, melyek felfelé sugároznak, el kell kerülni.

Az utcákat amennyire csak lehet egyenletesen, és amennyire csak lehet alacsony intenzitással világítsuk meg: Vidéki utakon a 0,3 cd/m² fényűrűség elegendő, amely kb. 4 lux megvilágítással elérhető. Ez az EU útvilágítási szabványoknak (EN13201) megfelelő legalacsonyabb útosztály. Az EU szabványok gyakran sokszor erősebb megvilágítást ajánlanak, mint ami jelenleg a legtöbb európai településen megvalósult.

Igazítsák a kültéri világítást a tényleges használat idejéhez. Este 10 óra, vagy éjfél után jóval kevesebb fényre van szükség, ennek megfelelően a közvilágítás fénye csökkenthető. A megvilágítási szintek akár 50-80%-os csökkentése is lehetséges. A nem közcélú világítást teljesen ki kell kapcsolni, ha nincs arra közvetlen szükség.

forrás:

Világítástechnikai társaság

Övjük meg az éjszakát: Egy nemzetközi tudományos kutatóhálózat ajánlásai a kültéri világítás kapcsán

<https://goo.gl/wqxxqG>

Utcanévtábla

Az utcakép fontos eleme az utcanévtábla és a házszám tábla, de a településen való tájékozódásban is kiemelkedő szerepe van. Ezért különösen fontos, hogy kialakításuk és elhelyezésük egységes elvek mentén történjen.

Az utcanévtáblát az épület sarkához minél közelebb kell elhelyezni. Az elhelyezés magasságának javasolt határértékei: 250-450 cm. Egyes övezetekben előfordulhat, hogy kerítésre kell felszerelni az utcanévtáblát, mert az épület fala messze esik a saroktól, de ez esetben is törekedni kell a legmagasabb elhelyezésre.

1. sor A közterület neve - 70mm verzálmagasság

Házszám tábla

A házszám táblát a bejáratához lehető legközelebb, attól jobbra (ritkábban balra vagy középen), 2-3 m-es magasságban kell elhelyezni. Szükség esetén lehetséges a házszám tábla kapuszerkezetre vagy kerítésre való felszerelése is.

1. sor A közterület neve - 20mm verzálmagasság

2. sor A házszám - 70mm verzálmagasság

Tipográfia

A táblák szöveges feliratának alapkövetelménye a jó olvashatóság. A táblákon az úgynevezett talpnélküli (sans-serif), groteszk betűtípusokkal kiírt információk olvashatók a legjobban. A táblák feliratai számára megfelelő betűtípusok pl. Helvetica, Frutiger, Gill, Arial. A tábla háttérének és a feliratának színe között határozott különbség, kontraszt legyen. A feliratok háttereként homogén felületet alkalmazzunk. A feliratok határozott kontúrral készüljenek. A feliratokat középtengelyesen, minden sort középre zárva kell elhelyezni a táblákon.

Elrendezési vázlat:

